

Валерія Хакімова,

аспірант кафедри міжнародних відносин

Науковий керівник - д. політ. н., проф. О.І. Брусиловська

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

НОВА МІГРАЦІЙНА КРИЗА В ЄС

Вимушена міграція — це загальний термін, який відноситься до переміщень біженців та внутрішньо переміщених осіб (ті, які були переміщені внаслідок конфліктів у межах країни свого постійного проживання), а також людей, переміщених внаслідок стихійних чи екологічних катастроф, хімічних чи ядерних загроз, та голоду. Переміщення, спричинене конфліктом, відбувається, коли люди змушені покинути свої домівки в результаті збройного конфлікту, включаючи громадянську війну, насильство та переслідування на основі національності, раси, релігії, політичних переконань або соціальної групи. Наразі вимушена Європейська міграційна криза 2022 року – це явище, що може стати гуманітарною катастрофою, яка викликана масовим напливом мігрантів з України до Європи. Окремі вчені та аналітики навіть порівнюють ситуацію, що склалася, з періодом Другої світової війни.

За даними Організації Об'єднаних Націй, понад 11 мільйонів людей покинули свої домівки в Україні з початку повномасштабного вторгнення Росії проти нашої держави. Окрім 5,3 млн українців тих, хто виїхали до сусідніх країн, ще 6,5 млн людей вважаються переміщеними всередині самої розореної війною країни. Війна, на жаль, триває, і в разі ще більшої ескалації ситуації, кількість вимушених мігрантів буде тільки зростати (5).

Біженці направляються до сусідніх країн на захід, переважно до Польщі, Румунії, Угорщини, Молдови, Словаччини, а також Німеччини та ін. За даними ООН, станом на 26 квітня Україну залишили вже понад 5,3 мільйона людей.

З перших днів війни, Європа докладає зусиль із прийняття мільйонів українців, які вимушені рятуватися. Слід зазначити, що 4 березня ЄС вперше

було застосовано Директиву про тимчасовий захист (Directive 2001/55/EC of 20 July 2001), яка надала українцям право на проживання, працю, доступ до освіти, медичної та соціальної допомоги у 26 із 27 країн – членів ЄС. Данія, у якій Директива не діє, 16 березня було прийнято спеціальний закон. На відповідні заходи з бюджету ЄС, у якому на врегулювання питань міграції 2022 року передбачено €3,091 млрд, уже виділяються кошти (4).

Цікавим є той факт, що ще декілька років тому проблема міграції виявилася значним каменем спотикання для європейської спільноти. Міграційна криза, яка почалася в 2015 році і була викликала масовим напливом біженців з охоплених війнами країн Африки та Близького Сходу, стала серйозним викликом найважливішим здобутком Євросоюзу, передусім це загрожувало існуванню Шенгенської угоди, чимало країн навіть вдавалися до тимчасового відновлення контролю на внутрішніх кордонах ЄС. В умовах даної кризи активізувалися крайні політичні сили, спостерігалось зростання радикальних настроїв серед частини населення. Основною проблемною було те, що державам-членам ЄС надзвичайно важко було досягти солідарного рішення по прийняттю загальних правил для прийому біженців, а це ще більше перешкоджало контролю кризи. Через це розподіл та прийом біженців між країнами здійснювався непропорційно. На думку деяких експертів, неконтрольована міграція стала чи не найголовнішим фактором, що спричинив Брекзйт. Імміграція, за даними Євробарометра, перетворилася на найбільш болючу проблему для європейців, залишивши позаду економічні труднощі та безробіття.

Сьогоднішня трагедія в Україні об'єднала Європу. Ще в 2015 році Польща відмовилася від участі в плані ЄС щодо «переселення» сирійських біженців на континент, але сьогодні без жодних вагань «відчинила двері» для українців. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (станом на 2 квітня 2022 року), майже 60% мігрантів перебувають у Польщі. В свою чергу Великобританія, яка мала також достатньо жорстку міграційну політику, та навіть скористалася можливістю виходу з Європейського Союзу

через це, наразі надає суттєву гуманітарну, фінансову і воєнну допомогу Україні та більше того - приймає біженців.

Нажаль, нова масова хвиля міграції з України може стати дестабілізуючим фактором у межах міграційної політики та спільної внутрішньої політики ЄС. Цілком очевидно, що багато країн-членів ЄС не були готові до масштабної міграційної кризи і, як наслідок, відчують негативні впливи цього процесу у таких важливих системах соціального реагування на надзвичайні ситуації, як житло, освіта та охорона здоров'я. Наслідки нової міграційної кризи для Європи поки невідомі, але вже є побоювання, що хвиля солідарності може закінчитися. Значне збільшення кількості мігрантів, особливо в країнах, що межують з Україною, накладає фінансове навантаження на їхні бюджети, а також на «бюджети» платників податків. Внаслідок неконтрольованого потоку біженців держави будуть змушені спрямовувати фінансові та програмні пріоритети соціальної інтеграції на тимчасове утримання мігрантів з можливим скороченням соціальних гарантій для громадян ЄС через брак коштів у бюджеті країни. Що більше, збільшення кількості біженців може спричинити додатковий тиск на ринок праці у європейських країнах та ще більшою мірою посилити проблему безробіття в Європі (1). Вочевидь, такий хід подій буде аж ніяк не на користь громадян ЄС, і це, своєю чергою, може стати причиною загострення міжетнічних протистоянь та погіршення ставлення до українських мігрантів.

Вже уряд Польщі, який прийняв найбільшу кількість біженців, заявив, що йому знадобиться більше грошей, ніж зараз пропонує ЄС, щоб прийняти ту кількість людей, які прибувають. Разом з Чеською Республікою та шістьома іншими країнами, які найбільше постраждали від кризи біженців, вони будуть звертатися за фінансовою допомогою до ЄС, щоб забезпечити ефективне використання наявних та додаткових ресурсів. Молдова, яка має найбільшу концентрацію біженців на душу населення, також звернулася за міжнародною допомогою.

Міжнародна фінансова група ING підрахувала, що витрати Польщі на підтримку 2,5 млн мігрантів протягом 6–12 місяців становитимуть 4,7–9,4 млрд доларів, що еквівалентно 0,7–1,4% ВВП. Якщо війна затягнеться, країни повинні бути готові до нестабільних потоків мігрантів, що вимагатиме змін в економічній політиці.

Водночас аналітики Goldman Sachs налаштовані більш оптимістично: за їхніми підрахунками, укриття 4 мільйонів українців у 2022 році за допомогою фінансової підтримки, подібної до тієї, що надавалася під час попередніх міграційних криз, коштуватиме лише 0,1–0,2% ВВП чотирьох найбільших економік ЄС (4). У довгостроковій перспективі витрати на інтеграцію та асиміляцію мільйонів українців будуть зростати. Потреба у більшій кількості палива, їжі, ліків тощо посилить дефіцит пропозиції та підвищить рівень інфляції. Таким чином, «соціальний експеримент» кількох європейських країн має стати міжнародною відповідальністю.

Для України відтік населення в таких обсягах може стати серйозною проблемою в майбутньому, оскільки після перемоги країна потребуватиме повномасштабного залучення людського ресурсу в усіх без винятку сферах життя. Наразі держава підтримує біженців і спонукає людей до евакуації, так як є висока ймовірність опинитися в епіцентрі воєнних дій. Проте на нашу користь працює любов українців до своєї батьківщини, переважна більшість яких готова повернутися в напівзруйновану й ослаблену Україну для її відбудови.

Таким чином, міграційна криза, попри свої зовнішньо-політичні передумови, значно впливає на внутрішнє функціонування ЄС. Отже, міграційна політика міцно посідає своє місце у фокусі європейської інтеграції. Однак зважаючи на те, що ключові питання в цій сфері все ще залишаються у компетенції національних урядів, спільна міграційна політика й надалі буде складним процесом узгоджень та компромісів. Тому, щоб підтримувати сьогодишню солідарність, ЄС має підтримати Польщу та інші центральноєвропейські країни-члени, які зараз приймають найбільшу кількість українських біженців. А також розробити комплексні інституційні рішення для

пом'якшення наслідків міграційної кризи для всієї європейської спільноти. Вторгнення Путіна в Україну підкреслило важливість європейського суверенітету. І замість боязкої та розділеної Європи, він стикнувся з союзом, який рішуче і швидко діє. Дії Путіна лише продемонстрували європейцям, наскільки цінний цей союз – для їх миру, свободи, демократії та процвітання.

Список використаних джерел:

1. Кермач Р. Проблема біженців в ЄС: довгострокові наслідки нового виклику. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. URL: <http://dif.org.ua/article/problema-bizhentsivv-es-dovgostrokovі-naslidki-novogo-vikliku> (дата звернення: 25.04.2022).
2. Луцишин Г. Міграційна криза в ЄС: проблема безпеки зовнішніх кордонів та загострення міжетнічних. *Humanitarian vision*. 2015. Vol. 1. Num. 2. С. 41-46.
3. Semotiuk A. Looming Ukrainian Refugee Crisis Presents Challenge Not Seen Since World War II URL: <https://www.forbes.com/sites/andyjsemotiuk/2022/02/28/looming-ukrainian-refugee-crisis-presents-challenge-not-seen-since-world-war-ii/>. (дата звернення: 20.03.2022).
4. Markevych K. Among people: how much will the migration crisis cost the EU? URL: <https://mind.ua/en/openmind/20239046-among-people-how-much-will-the-migration-crisis-cost-the-eu>. (дата звернення: 25.04.2022).
5. UNHCR Operational Data Portal, "Ukraine Refugee Situation". URL <http://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 26.04.2022).